

66. ניתוח התנהגות – על קצה המזלג...

עקרונות ניתוח התנהגות תורגמו לכלי עבודה יישומיים המנחים, מלמדים ומאפשרים לשלוט ברבים מההתנהגויות המתבצעות בסביבתנו החינוכית.

✓ "אחד החשובים בעקרונות שהוגדרו, מתייחס למניע (מוטיבציה) המרכזי בלימוד התנהגות, והוא **תהליך החיזוק**. תוצאות חיוביות, חברתיות ומוחשיות, הן המנוע והמניע (מוטיבציה) להגברת ההתנהגות ושימורה. "המורה המוביל והמשפיע ירתום את יכולתו לחזק את תלמידיו על מנת להגביר התנהגויות נאותות ולהפחית אחרות, שאינן רצויות. יכולת ההשפעה בעזרת מוטיבציה חיובית היא ליבו של תהליך השינוי המבוסס על ניתוח התנהגות" (בר, נאוה. 2002).

✓ **הבהרה והגדרה של התנהגויות יעד**, הינם תוצר מתחייב של ניתוח ההתנהגות בסביבה הספציפית. הגדרת ההתנהגויות תכלול התנהגויות יעד של קהל ההתערבות (תלמידים, כיתה, מורים..). ובמקביל הגדרת התנהגויות מטרה של הסביבה החינוכית. מדע ניתוח ההתנהגות מכונן להגדרה אופרטיבית, יישומית, נצפית ומדידה.

✓ ארגון הסביבה מבחינת **גירויים לימודיים**. הצורך לנתח את כישוריו ויכולותיו הלימודיות של הפרט, קשור אף הוא לדרישות ההתנהגויות. שכן "ניתוח" מהימן של התנהגותו של הפרט בבית הספר, לוקח בחשבון את התנסויותיו, הצלחותיו וכישלונותיו של התלמיד בחוויות למידה קודמות. שינוי הסביבה הלימודית (על כל מרכיביה) תכנון והתאמה להתנהגות האינדיבידואל – מתחייבת, למען חוויות למידה יעילות ומוצלחות.

✓ **איסוף נתונים** בסביבת ההתנהגות הינה תוצר יישומי של התחום. העיסוק בהתנהגויות מוגדרות, נראות ומדידות הביא לפיתוח של כלים מגוונים לאיסוף נתונים. כלים אלו הינם אבני היסוד של מנתחי ההתנהגות בבואם להגדיר התנהגויות לשינוי ובבואם לקבוע תוכנית התערבות. בהמשך יאפשרו כלים אלו לעקוב ולבדוק בצורה מדויקת ומהימנה אחר כיוון השינויים בהתנהגות היעד, עוצמתם, תדירותם ומשכמם. כלי איסוף הנתונים מאפשרים הצבת יעדים ברורה ושקופה ובדיקת השגתם.

שינוי התנהגות הוא תהליך. התהליך יכול להיות ארוך אך פירותיו עשויים להיות מדהימים לרווחת התנהגותו ונפשו של התלמיד. גם ניתוח התנהגות, כמו גישות אחרות, אינו מבטיח שינוי "יש מאין". התהליך דורש התמדה, דבקות ועבודה קשה של כולנו.

תמי שרעבי

רכזת תחום ניתוח התנהגות
מת"י כפר סבא